

Karátson Endre

GÖMBEMBERNOVELLA AVAGY MADRID ÁRNYAI

Éppen ki akarta fizetni a nyakkendő, mikor a hang rázendített: „Megmászta a légy a szemed bogarát...” Először ellenőrizte a tükörben, hogy van-e valami a szembogarán, aztán tiltakozott, hogy a Corte Inglés nagyáruházban közönséges éneklést közvetítenek könnyűzene helyett. Az eladó úgy tett, meg a kasszírő is, mintha ők könnyűzenét hallanának. Ő kikérte magának, szó szót követett, s persze a fizetés is elmaradt. „Kár”, teszi hozzá Jesus Maria, „pedig ünnepi nyakkendő volt”. De a minta leírását nem várom meg, és különben sem hiszek egy szót sem az egészből, Jesus Maria örökké csak képzelődik.

„Hozd az üveget, te töltesz ma”, szólok neki, és sietve belépek az ebédlőbe a tinta-halás tállal. Fél egyet üt a mór stílusú kredencóra. Anuncia és Aurora a sevillai szék faragott támlájához szorítják Don Diego vállát, egykedvűen a terítéket bámulják, akár a többiek: Alejo, Arcadio, Carlos, Felipe, Manuel és Maria Barbara, csak az erővel kiegyenesített derekú Don Diego néz el valahová a fejem felett, talán Jesus Mariára, ha egyáltalán kihült tekintetéről lehetne mondani, hogy néz valahová vagy valakire. Mégis ennek az üveges szemnek rendezzük minden étkezéskor a szertartást, hogy úgy legyen minden, ahogyan eltervezte, mikor még látott. Tudjuk, a legkisebb változásra kiköpi kedvenc falatjait. Elviselhetetlen számunkra, ahogy a jegelt fokhagymalevest művészkekéjére csurgatja, vagy tányérjába öklendezi a félig megrágott húst – félünk a következményektől.

Elég, ha valamelyikünk nincs jelen, Felipe például, akinek rossz az időérzéke, és Don Diego képes beereszteni fekete bársonybricseszébe: akkor ott az asztalnál állhatunk neki átöltöztetni, mert amíg a görcsbe merevedett és sértett aggastyánnal a fürdőszobáig döcögnek és vissza, rég kihülne az étel, és ő melegítettet végképpen nem eszik, márpedig elég egy ebéd, illetve vacsora elmaradása, és Don Diego rögtön elájul, amit aztán Maria Barbara is szívére vesz, úgyhogy egyszerre dörzsölhetjük a pisilakoló életű háznagy és viruló, de túlérzékeny hűgünk szívét, sajnos az utóbbiét kivált jómagam, míg a kócos és oszlásnak induló mellkas a vérmes Manuelnek marad, s ezt szóvá téve nemcsak Manueltól kapok pofont, de seggbe rúg Alejo és Carlos is, akiknek ott kellett hagyni a Real Madrid ificsapatát, amikor Don Diegót a szél megütötte, és elhatároztuk – fellobbanva, nagylelkűen, önsanyargatóan – hogy érette fogunk élni, nem lépünk ki a keretből, amelyben annyi műgonddal akart bennünket megörökíteni az asztali áldás áhítatában, és e célból megalapítottuk a Cabeza családi penzió részvénytársaságot, mindenkinek egyforma érdekeltséggel és felváltva megosztott feladatkörrel, ami sajnos papírforma maradt, mert természetünk nem sikerült egyformára: Anuncia és Aurora teljesen kisajátította Don Diego etetését, ezenkívül csupán rózsafüzér-olvasásra hajlandók; Arcadio olyan méla, hogy ágyazás közben a fizetővendégek matracára heveredik, és utazgat gondolatban a mennyezet valokathámlásai között, míg el nem lepi az álmot; Alejót és Carlost nem lehet elcibálni

a rádiótól, ha meccset adnak, csak Jesus Maria segít készségesen bevásárolni, de ő is elcsavarog divatnyakkendőkért, és tudom, valamennyien hiszik, majd a kis Gomez mindent elintéz, és talán azt is felejtik már, hogy kicsi azért maradtam, mert Don Diegónak szándékában állt egy törpe figurát is a vászonra rögzíteni, vörös bugyogóban és habos csipkegallérral – én lettem volna a szeme fénye, és ha fel tudna még fogni valamit, és legalább beszédre képes volna, nem hagyná, hogy hovatovább ne csak a hátam mögött sziszegjék: „ez a Gomez egy smasszer”, és hogy titokban összeröhögjenek, ha a túl széles ülőkéről behanyatlok a kagylóba.

Persze az a fontos, hogy amikor kell, glédában és ünneplőben állnak, magukba szállva, az alkalomhoz illő, kicsattanó pozsgákkal, megfésülködve és felcícomázva, még Maria Barbara csigás fürtjei sem hagynak kívánnivalót, s ami fölös fényt az ólomba foglalt tejüveg ablak beereszt, azt Don Diego lajbija felissza, mintegy örködve a világítás arányos elosztásán, jöllehet a karóba húzottak görcsös engedékenységén kívül egyébire nem képes, s amíg Anuncia és Aurora támasztani bírják, mozgása szarvfüvre pedert bajszának ma is tevékeny erővonalára korlátozódik, meg hajának ezüstös zuhogására. Akármilyen szeszélyes, irigy, felelőtlen ez a testvériség, bármennyire egyenlőtlen a penzió forgalma, a fontos mégis az, hogy a bevételből biztosítani tudjuk hajdan szemének is kedves falatjait, és annyi apró izgalom után ismét letehetem elé ezt a tintahalas tálat, az egymásra halmozva áttetszőn remegő pufók testecskéket, melyek a felszálló párában maguk is derengő világítás forrásává lesznek, s visszfényt idéznek a metszett poharakra, a szarvasbőrrel dörzsölt evőeszközökre, olyan delejes áramlást vonultatva tárgyak és személyek között, mellvel ecset alkalmas idézni a közösségi malasztkérést megelőző pillanatot.

Szent, sokszorosán szent ez a pillanat, a szellem érkezése a jó étvágyú testekbe, és legjobb hitem szerint nyújtanom kellene, amilyen sokáig csak lehetséges, ha nem kapna el, talán nem is indokolatlanul, követelő szorongás, hogy inkább siettessem, mert ha netalán valamelyikünknek megkordul a gyomra, kitor a zabolátlan röhögés, legfeljebb én tudnám visszatartani, mégis nekem olvasnák fejemre a ceremónia elűzését, meg azt is, hogy nem röhögök velük, stréberkedem a múmia előtt, nem a valaha jelenésekben gazdag agy emlékezetének adózom: újabb ürügyet adnék áskálódásra, hogy miért mindig a kis Gomez diktál, miért akarja megjátszani Don Diegót, mitől okosabb ő nálunk, ez a porba fíngó teniente, ezt Alejo és Carlos ki is mondaná Maria Barbara előtt, aki elpirulna, és zavarában megkérdezné, hogy miért teniente. És a kínos jelenet elől Aurora és Anuncia felmenekülne Don Diego lakosztályába; kulcsra zárva a műtermet, kényükre-kedvükre rakodnának a tervek, első rajzolatok, színpróbák között, s elég, ha a félbemaradt kísérleteket másképpen illesztik egymáshoz... Eláll a szívverésem is a gondolattól. Don Diego a képen csak dolgozott, beszélt róla, végleges alkotás nem került ki keze alól: a szertartást, ahogyan nap mint nap ismétljük, én állítottam be, a többieknek a fogamzó lángész bénultakor nem volt épkézláb ötletük, igényt sem jelentettek be rá, de mi a biztosíték, hogy azóta az igény nem ágaskodott fel bennük, ráunhattak az én rendemre, ha másért nem, mert az enyém, mit kalifáskodik az a töpörtyű Gomez, és csak essék utalás a mórra, tüstént fellortyan a spanyol vér, ebadta toportyánféreg, pokolfajzat, még Jesus Maria is kiáltozna valami harciasat, hogy beste vagy bregyó, fel se fogva szavai értelmét, és azt se, hogy a keresztes háború voltaképpen pártütés, egy kétséssé vált rendezői fogás lecserélése egy másik nevében, mely csak akkor lehetne hitelesebb, ha Don Diego szeme tetszéssel pihenne meg rajta, de hol van már Don Diego biztonságot nyújtó tekinte-

te, közönyös kocsonya reszket a többé nem rebbenő szemhéjak között, neki édes mindegy, ki teszi le elébe a tálat, kedves kis Gomeze vagy a nála erősebbek, akik a bukkott szervezőt talán számúzni is hajlandók az ebédlőből, hogy hová, azt is jó volna még taglalni, de nincs veszteni való időm, aki kapja, marja, sebesen összekulcsolom kezemet, hogy minél hamarabb túlessünk az áldáson.

„Megmászta a légy a szemed bogarát...” Előlről érkezik a hang, mégis úgy riaszt meg, mintha hátba támadna, ahol nem véd a helyzet felismerése. Jesus Maria viccelődik? Vagy mégis kitört a palotaforradalom? De Jesus Maria ugyanolyan megütközve kapja fel a fejét, mint a többiek, s ha Don Diego nem trónolna a rúdjukra felcsavart zászlók konokságával, a fejtelenség ábrázolására az aréna helyett a közönség közé bocsátott bika képe volna alkalmas, esetleg a seregszemlére gyűlő hajóhadat tele pofával szétfújó viharistené. Az asztal alól énekel, és a torka legeslegmélyéről; az első heves rikoltás után magasba lódítja a magánhangzókat, vonyítva, szemrehányón, kínlódva. Elképedésünkön gitárakkordok törnek át, rohamtempót diktálnak a panasznak, követelőre színezik, mintha a dalnok által megszólított személy nemcsak hibás volna a légy dolgában, de az éberségén esett csorbát a légy elkergetésével ki is köszörülhetné. Feneketlen tárnákból jön a figyelmeztetés: aki adja, fájdmárára hivatkozik, földhöz verdesi magát, ettől még jobban fáj neki, körmét nyakába vájja, vicso-rít, nyálát frecsegteti, tócsát ereszt maga alá, és habosra paskolja, kigombolja ingét, letolja nadrágját, horkant, zihál, lábujját rémes erőfeszítéssel lecsavarja, vinnyogva rázza, visszacsavarja, hátulról mellbe bokszolja magát, mindannyiszor nyikkan, nyefeg, nyanyog, lubickol a gyötrelemben, vihog is egy kicsit, rajzszögekre ül és fészkelődik, torkára halászcsmót köt, hörög akaratosan, szederjes nyelvét lógatja, alig bírja már, vacog, gémberedik, kibogozza a csmót, négykézlábra áll, utolsó erejével az asztal lábába harap, és zokogva úgy marad.

Szerencsére elkapom Don Diego vállát, mert Anuncián és Aurorán úrrá lett a meghatódás, keblük gyorsabban piheg, hol az egyik leány csapja össze tenyerét, hol a másik, hagyva, hogy a gyámoltalan uraság orra a tintahalas tálat súrolja, míg Maria Barbara, kinek kényesebb az ízlése, veti a keresztet, de ő is szinte taktusban, Manuel pedig gerjedt ábrázattal az abrosz alá bukik. Ezt nevezem fejtelenségnek: áldásra sorakoztunk fel, s most egymás után követi Manuelt Alejo és Carlos, Felipe és Arcadio, az első kettő vérszomjasan, a másik kettő álmatagon, s ha Jesus Maria nem biggyesztené megvetően, a szemem láttára omlana össze úri illemünk a rátörő cigánytempótól. Melyikünk eresztette be? Nem akarom azt hinni, hogy készakarva. Hiszen az ízléstelen tréfának áldozatul Don Diego esik, nem én. Vállát tartó kezem érzi, hogy görcs csavarja meg a tohonya testet: kiköpnie nincs mit, hát nyáladzik. Vihetjük fektetni, csak előbb a betolakodótól szabaduljunk. „Tartsad, amíg feljövök”, mondom Jesus Mariának, s alászállok intézkedni.

Ott vannak mind az öten négykézláb, és gyanakodva méregetnek. Rajtuk kívül az égvilágon senki. Pedig az énekes innen harsogott, itt játszott a gitárszóra az egész kutyakomédiát. Manuel arcáról lerí, kedve szerint lehúzna egyet, s ezúttal, úgy rémlik, Felipe szemében is ütött a leszámolás órája. Ütni helyszűke miatt nem tudnak, de harapásra is készek. Jobbnak látom Don Diego bársonybricsesze mögé húzódni. Ahogy azonban a fekete kelmébe fogózkodom, az elfásult lábikra megmoccan, s a lasított felvételek könnyörtelenségével visszapenderít. „Jesus Maria”, kiáltok a magasba, s hogy segítség nem jön, megismétlem elnyújtva, szívrepesztően. Aurora és Anuncia szatécipójuk túsarkával koppantanak a padlón. Hűgaimtól jön a könnyörület?

„Holé”, kiáltják egyszerre. Ők is ellenem uszítanak. „Holé”, kurjantják megint leg-fémesebb fejjükön. Maria Barbara rózsafüzérét pergeti, az is úgy csattog, mint a kasztanyét. Hány perced van még hátra, szegény kis Gomez? te védtelen és árva törpe! „Mégmáasztaja légy a szemed bogarát...” Előlegbe hallom már siratódalomat.

A hang szabadít ki siralomházából. Hallja az ötagú kivégzőosztag is: a fürdőszobából szól, diadalmas jajveszékeléssel. Egymás hegyén-hátán tülekedünk ki az asztal alól, ők el a folyosó mélyére, ahonnan nem nyílik egérútja. Én átveszem az irányítást az ebédlőben. Maria Barbara semmire sem használható, sarokba kuporodva imádkozik. Aurora és Anuncia szedi le az asztalt, zajosan csörgetve az evőeszközöket, hogy Don Diego csak ezt hallja, amíg Jesus Mariával műtermébe támogatjuk. Következő szertartásra úgysem kerülhet sor vacsora előtt: le kell csillapodnia háznagyunk gyomoridegének és a zúrvarnak. Micsoda fejmosást kapnánk, ha beszélőképessége visszatérne. És igaza lenne. Nem azért fogadott-e gyámságába, hogy ne férhessen hozzánk a lebuja mélye? Tele van a város ordas sötétséggel. Szedett-vedett népesség járkal benne, kósza ebek, vérbaj, hűgyszag a sikátorokban, s oly könnyű kiütéseket kapni. Aki lerongyosodik, annak már a bőre is retkes: szerencsejátékot űz, pornófilmet néz, flamencót hallgat. És az uzsorások körme, a népkonyha ragacsos asztala, a lazaret szalmazsákja, ezeket söpörték messzire tőlünk Don Diego ecsetei, a művészet aranykerete zárta ki Madrid árnyait, és tart meg bennünket a műtermi világítás egyenletes kegyelmében. A megvetemedett tuskó test ma is megváltásunk jelképe, úgy kell biztonságba helyezni, ahogyan a szerzetesek menekítik az ereklyetartókat, ha a Gonosz előront a kápolna zugából. És hogy tombol a Gonosz, harákol, süvítve fenyegetőzik, hívja kormos pofájú seregét, dörömböl a fürdőkádban, a vízvezeték szagátja ki a falból, s a szappantartót meg a törülközőtartót, csapkod összevissza a tus rovátkolt csövével, belebőfög a lefolyóba, dudál a mosdókesztyűbe, szalatózik a fregolin, liheg a hokedlin, és kis híja a bidét is rapityára zúzza, ha elszánt testvéreim rá nem törik az ajtót.

Közben mi a lépcsőkön esetlenkedünk: Jesus Maria kálváriás szelídséggel görnyed elől, én meg a még élő nagy művész élettelen tomporát tuszkolom hátulról. Visszafordulni nem lehet, pedig az éneklés hirtelen átcsapódik az előszobába, talán az ajtón túlra is, hecceli az üldözőket, akik most arra vágtatnak, én meg csak kiáltani tudom, várjanak meg, ők nem várnak, és most mit tegyek? A műteremig legalább fél óra a totyogás, Madridban pedig annyi a kísértés, hogy nem is tudom, melyik testvéremet féltsem. Vacsorához együtt kell lennünk. Elengedem a tomport, és látom, Jesus Maria egyedül is megbirkózik a súllyal. „Rád bízom a házat”, hagyom meg neki, s eredekek a többiek után az utca vakító katlanába. A kapualjban még elfog a rossz érzés, hogy Jesus Maria sem teljesen megbízható, és hogy a lányoknak semmi utasítást sem hagytam, de törődöm most csak a nagyobb veszéllyel szabad. Don Diego helytartójaként loholok felelősen, szemben az Arenalba szorult gépkocsisorral. Ösztönöm azt súgja, nincs mit keresnem az Opera fennkölt falainál, a rontás a Puerta del Sol kalmári összevisszaságába húzódnak.

Rájuk is akadok az utca torkolatában. Álldogálnak a cafeteria fakult vászonernyője alatt, mintha a délutáni nap ellen védekeznének. Valójában az énekes van ott: a kirkat mögül jön a hangja, ahol hatalmas ventilátor lebegteti a tūpustálak salátaleveleit. Korogja, hogy éhes, tikkadozza, hogy szomjas. Szíveszottyát, akihez kesereg, csirkecombnak, szűzermének, tükörtojásnak becézi. Olajbogyóval kínálja, olajban süttögeti ropogásra, kiköpött magokkal pattintja a taktust. Haciendán ölelgeti, tyúkokkal

kel, kakassal kukorékol, nagy, véres szeleteket vág a marhából, és klopfolja deszkán. Alejo és Carlos dobol az üvegen, Manuel csettint, Felipe úgy véli, ebédidő van, és Arcadio, amilyen jószívű, asztalhoz ültetné az ágrólszakadt szűkölködőt. Nem tekintik az árnyékot, mely a helyiségben sűrűsödik, szertartásunk fegyelme vészesen bomlik, úgy kell visszalökdösnöm őket a bejáratból. Vértagyasztó a hoppon maradt haragja. Hebegve keresi a szavakat, egy-kettőt talál, azt sem artikulálja, berezonáltat egy görögdinnyét, hashártyából okád elmarasztalást, epevezetékéből gyűlöletpacnit, tüdőlebenyével hördül és mordul, sonkaszínűre szeretné a pofánkat verni, igyunk ecetet, harapjunk citromba, soha másba, lócitromba, és torkunkba nyomjanak vastag, vörös kolbászt, azt, amelyiket épp most megszólaltat, mielőtt gúlaiba jegelt söröskonzervek mögött szabadjára engedné keservét, hogy „megmászta légy a szemed bogarát...”.

Manuel gyiklesdójével akar válaszolni. Ő viseli el legkevésbé a csúfolódást Don Diego fogyatékossgával, de a többiek is becsületükbe vágónak érzik. Őt mindenre elszánt kasztíliai vitéz áll most rendelkezésemre, vállrojtjaim nőnek és rangjelzéseim, kezdődhet a rend helyreállítása. Nem akarok vérengzést. Elég az ellent lefűlelni, kilétét megtudni, őt magát átadni a tér túloldalán posztoló biztonsági szerveknek. Mutatom beosztottjaimnak a Seguridad kapuját, hogy oda vigyék, csak hogy már ott is van: a kapu fölé szürke kőbe vésett, lángkoszorús nap mögül hallatja hangját, onnan, ahová a valóságos nap be nem süthet. Csúfondáros lallalázása felhat a címert őrző oroszlanokig, s nyilvánvaló, hogy az ő hirtelen lebömbölésük a térre is nekik tulajdonítható. Rejtély, hogyan csinálja, de szól kárörvendően. S hogy nem képzelődöm, Alejo és Carlos tettelegessége tanúsítja. Félrelöknek, menjek a béka segge alá, adnak cilindert is, addig fussak helyben a rögeszméimmal, a harci szerencséről majd ők gondoskodnak. S vágnának át valamennyien a Seguridad üde, rózsaszín falai felé, melyek mögött nekem volna jó a városra felügyelnem, hozzám futnának be a feljelentések, csöngene a besúgók telefonja, lapoznék a gyanúsítottak listájában, villognának a forgalmat ellenőrző lámpácskák, riadóautót küldhetnék bankrabláshoz, csipesszel emelhetnék ki sikátorból zsebmetszőt, kéjlesőt a Retiro mimóزابokrából, tudnék a zavargók terveiről, és napszakról napszakra követném az árnyékok pásztáit, felfüggeszkedésüket az erkélyek alatt, járdaváltásukat és körözésüket, kitüremkedésüket zsákutcákból, aminek semmiféle világítás nem okozója, s ami annyira jellemző Madridra: az árnyak önállósága, rézsútos terpeszkedésük, sompolygásuk a tűzfalak között, jelenlétük a lakosság arcán, alagútrendszerük hátsó kijárókkal, képességük a verőfény visszaverésére, ételszaguk, kegyetlen csoportosulásaik, szemfényvesztő tehetőségük és cifra nyomorúságuk, kiszámítanám bevallhatatlan szándékaikat, tájékoztatnám magam találkozásaikról, szövetségeikről, egymásba oladásukról, árnyék mögé árnyékot állítanék, megannyi lábujjhegyen iramló Gomezt fürkészésükre, regulázásukra, hogy a város egy emberként másolja Don Diego látomását, s az alja nép is parírozzék a művészi etikettnek, melynek szerkezetét párnás ajtóm mögött nekem volna jó igazítanom, ahelyett hogy csámpáznom kellene testvéreim után, akik vágnának át a Seguridad üde, rózsaszín falai felé, ha a harangtoronyból a hang nem csöpödné le a metró nyílásához, s amíg én kigabalyodom feltételezéseimből, az irányváltástól egymásba botlott fiúk pedig feltápáskodnak, kántálni kezd az újságoski-oszokban, rémüldözik a terrorcselekményeken, sóhivatalnak nevezi a képviselőházat, őfelségét strómannak, hitvesét Malvinnak, trágáran tercel a törvényszékről, székel a megyék önkormányzatára, így mondja, és szortyogva sorolja, hogy mire székel még: a bankokra, a kedvesnővérekre, az Academia Ciencias, Políticas y Moralesra, a Pra-

do öreire, személy szerint rám is, a megalomán Gomezre, s olyan ordináren röhent, hogy testvéreim elvigyorodnak. Tapsolnak neki, még Felipe is, pedig ő a múltban él, s felét sem érti a napihíreknek. És a csábító lovalja őket, átnyargal a szexlapokra, kikiáltja a señorák szégyenét, a caballerók buzogányát hősi énekbe foglalja, parlandót rögtönöz a conquistador Káma-Szutrájára, bikás matadort szabadít be árvaházba, sikoltozás, szegényes, de tiszta és gondosan stoppolt alsóneműk leszaggatása, tobzódó gitár, kotonhirdetések, hímezőrámba szorult nősző, bennlakók korbácsolják, „holé”, térdel a főnökasszony előtt ádámkosztümben, a főnökasszony évakosztümben, ádám-és évakosztümbök minden kivitelben, jelentős árengedménnyel, folyt. köv. Ígéri még a nemzeti nemiség exportját a *Prick International* fényképsorozatóban, s visszahúzódik a metró bejáratába az r betűt önérzetesen ropogtatva.

Hiába próbálom tartóztatni testvéreimet, ellenállhatatlan számukra a folyosóban visszhangzó tenyércsattogás, rekedt feleselés, ott nekik gyöngyöket szórnak, kalandot kínálnak, onnan őket messze viszik az egyhangú szertartásoktól. A huzavona egyenlőtlen. Becsődülnek a szerelvénybe, alig tudok utánuk ugrani. A hang viszont kiszorul, legalábbis a kerekék zaja elfojtja: itt végre az alkalom, hogy lelkükre beszéljek. Felállok egy padra, s a bőrfogódzkodóba kapaszkodva, az alcazári parancsnok delejes szigorával kérdem: „Tudjátok, mivel tartoztok magatoknak?” Kelletlen hallgatás. „Tudjátok, hová mentek?” Összeszorítják ajkukat. „Tudjátok, mit akartok?” Egymásra néznek, s bár egyik sem felel, kezdenek magukba szállni. A sivár, egyenletes lámpafény is megteszi a magáét. Túlkialtom a fék csikordulását: „Tudjátok, mit akar ő?” Engedelmesen kullognak ki utánam a Callaónál, én meg azzal a biztos tudattal megyek vissza jegyet váltani, hogy hivatkozásom Don Diegóra megtette hatását. Mert azt mindannyian tudjuk, hogy ő mit akar, s azt nem akarhatja semmiképp, amire a térről beharsogó hang nógat, s amitől legszebb elhatározásunk is meginog.

Most már én futok fel elsőnek, kettesével ugrom a lépcsőfokokat, azt se tudom, kurta lábam honnan veszi az erőt, csak azt tudom, végére kell járnunk a dolognak. A Gran Vián éppen zöldet jelez a lámpa, öt sávban érkeznek az autók a napos szakaszból, és vetik bele magukat az árnyékosba, ahol ugyanúgy sorakoznak a felhőkarcok, de bennük a világpénzt csörgető bankok, vándortőkés hamburgerkimérők, légvonalban röpítő utazási irodák mintha a maguk utóéletét élnék. Az árnyék első csóváját a szemközti nagyszálloda huszadik emelete vetíti, elkülönítve két egymás mellé telepített buszmegállót, s bizonytalanná téve, hogy a mozireklámon mi felé szárnyal a superman. Ez óriás homálylepel legszélső csücske mögé húzódott az ütött-kopott jármű a tetejére szerelt hangszóróval. Tudatja, hogy népünnepély lesz napszálltakor a királyi palota és a császári pályaudvar közötti óvárosban. Elvárja, mennydörögi, elvárja az egész lakosságot. Sorolja azt is, mire várja, a részletek azonban a hangszóró torzítása miatt érthetetlenek. Mindenesetre cigányban nem lesz hiány, ha az untig ismert szólamnak hiszünk, melyet a kikiáltó durva izgatószerként lövell az utcák torkolatába. Jó, jó, tudjuk mi már régóta, hogy megmászta légy a szemed bogarát. Inkább az a meglepő, hogy rajtunk kívül senki sem hallgatja közömbösen. S hogy néhány unatkozó liftes boy, taxisofőr, világfájdalmas masamódlány tekintetében keveredik a gyász és a dölyf, az hagyján, de mit mondjunk arra, mikor magát az olajozottan gördülő nagyvárosi forgalmat kapja derékba ez a ridegmarhabögés épp ott, ahol az árnyék beékelődik egy biztosítótársaság meg egy mondén lokál közé, ez utóbbinak síri lebuja külalakját kölcsönözve, és benyomulva a Gran Via napos szakaszán leeresztett kocsiablakok mögé? Az imént még fegyelmezett gurulásból patetikus

tovarohanást rendez, benyomott gázpedállal, felfűlt tülköléssel, a vezetők és utasok arcán háborgó lemondással – mit mondjunk erre? Arcadio vállat von, és tüntetően megkérdi: „Észrevettétek-e már, hogy a Gran Via végén a kék ég az árnyékból nő ki?” Felipe szerint is „csak flamenco van”, mire Manuel oldalba böki: „Lesz, te ökör.”

Ezúttal még Alejónak és Carlosnak sincs kedve kirúgni a hámból, holott hazafelé a hang próbál még évdni velünk egy női és férfi-divatcipőboltból meg egy kegytárgykereskedésből. Olcsó fogása könyökünkön nő ki, s amikor a különböző nagyságú, színezésű és árú szent szívek, angolkóros újszülöttek és élvetegen keresztet ácsoló Szent Józsefek között épp egy ferences csuhát viselő Mózesbe fészkel be magát, annyit ér csupán el, hogy nagy nyugtalanságot érezek a kőtáblák láttán. A porcelángyár nem tartotta érdemesnek a parancsolatokat feltüntetni – hogyan teszek én bizonyosságot Don Diegóról? Mondhatom-e még joggal, hogy a Sion hegyéről jövök? Kétségbeesve cibálok meg nadrágszárukat, azt se bánva, ha elrúgnak maguktól, de Manuel „belevaló Gomez”-nek nevez, s barackot nyom a fejemre. Don Diego maga sem teremthetett volna szebb egyetértést közöttünk, mint ez az eszelős hullagyalázó, s csak méltóságom tudata tart vissza attól, hogy tánclépésben vonuljak fel élükön a penzióba. Pár perc múlva az ebédlőben fogunk sorakozni, párolog a kárptólást hozó vacsora, s az áldásból szívből jövő hálaadás lesz.

„Jeszus Mária”, tördeli kezét Jesus Maria. Fejetlenségében egyre hűgünk nevét ismétli, s rögtön az villan agyamba, amitől régóta tartottam. „Hol a kulcs?” Nem tudja, hol a kulcs, de biztos benne, hogy elvitték. Felrohanok Don Diego műtermébe, mert tudom, hogy Jesus Maria képzelődik. Az ajtó csakugyan zárva. A lányok szobája üres, három ildomos vacsoraruhájuk ágyaikra dobva. Gramofonjuk a „Szól a bangó” című könnyű rumbát játssza, hogy mióta, eldönthetetlen, mert a szerkezet önműködő. Talán azóta, hogy elmentünk. „Jeszus Mária!”, kiáltom most már én is. „Tessék”, hangzik a konyhából, ahol vadásztestvéreim faggatják a kárvallott házörzöt. Töredezve beszél, mintha lázálmot próbálna összerakni. Don Diegóval már a „Szól a bangó” kíséretében ért a műterembe. S amire még nem volt példa, az öreg megbillentette fejét. Küldte ki. Csak a kihűlt tintahalakat találta. S akkor megmászta légy a szeme bogarát. Nem az övét, legfeljebb Don Diegót: a műteremből hangzott, s a lányok tapsoltak hozzá. Majdnem becsinált ijedtében: az öreget napokra kikészítheti a botrány. Jesus Maria nem szokott így beszélni. Zűrzavarosan részletezi lelkiállapotát. „Térj a tárgyra.” Méltatlankodik: „A tárgyra, a tárgyra. A tárggyal tisztában vagytok ti is. A kulcsot elvitték, a műterembe nem lehet bemenni, itt állunk megfűrödve.” A lányok szobájában éppen újra kapcsol a gramofon.

Bokszer, konyhakést, bicikliláncot ragadnánk; Manuel még Don Diego escopetáját is vinné, de nem akarok feltűnést. Heten így is elbánunk vele, a lányokat meg erőszakkal nem lehet hazahozni. „Ritmusban az erő”, adom ki a jelszót, s dobolom nekik a „bangót”. Magyarázkodnom fölösleges. Tudják, mitől döglök a légy. Az útirány leírására sem érdemes időt pazarolni, a taxissal úgyis veszekedtünk, hogy a nyíl egyenes Calle de Baílén helyett mit kanyarog Santiagótól San Nicolásig, San Pedrótól San Andresig csupa mellékutcán, a templomok árnyékbarikádjai között. Egyre gyéresebb a közvilágítás, egyre nagyobbak a macskakövek. Járványkor sem lehetnének üresebbek az utcák, a szokásos vénemberek sem leskelődnek a járdán kuporogva. Aztán, minden átmenet nélkül, terefere, gondtalan kiáltozás, vásári sípolás, ablakhoz nyomódó gyerekarcok: megfeneklünk a tömegben. Libasorban vonulunk, én a végén, hogy rám ne tiporjanak. Céllövöldék, lacikonyhák, vattacukor-árusok. Chur-

rószag, jó hazai. Kolbászság homályba ivódva. Terjengő füst, alulról karbidlámpák, felülről fényszórók világítják. Plaza de Gabriel Miro.

A cél érdekében mi is népiesek vagyunk. Hajunkba fenjük ujjunkat, harsányan beszélünk, eregetünk. Ez utóbbit abba hagyatom velük, mert csak ők vannak a helyzet magaslatán. Inkább köpködjének. A mexikói tánczenekear dobogójánál könyöklünk ki magunknak helyet, s felkacsintunk a rumbatökösre: „Hombre!” Egyelőre ezek még fagyaltot nyalnak, amíg a sokadalom beszorítja magát a hánccsal összekötött kertiszék-sorokba. Egy családapa vadul ütlegetni kezd egy másik családapát: indoka ismeretlen, nőik visítanak, a hangulat vérmes. Jövés-menés a másik dobogó lepedőfüggönye mögött. Kialszanak a lámpák, pisszegés, növekvő csend, csak a söntésbódé táján csuklik egy obsitos alkazári kadét. Deklasszálódunk, Don Diego, segíts! Árnyék a dobogón, egyetlen vakító reflektor fókusza cipőjén. Két kicsiny fekete flamencocipő. Túsarkuk kopog. Kúszik fel a fény, habos alsóneműbe túr, megmered a csípő feszülésén. Kopognak megint a túsarkak. Darázsderék domborít, és a skorpiófullánként visszagömbített kéz alatt felbukkan az arc. Maria Barbara. Haját kihívó kontyba szedte, szemöldöke patkósan ívelt. Elpatkolt az erénye, lepaktált a Gonosszal.

A Gonosz mégis panaszkodik. Neki is cipőjét jeleníti meg előbb a fényszóró, magas szárút, szorosra fűzöttet. Hangja sötétből vonaglik: „Ajde, jajde.” Ráborzong a hallgatóság. Pipaszárlábra simuló fekete pantalló, felül tojástartóként öblösödik. Tartalma nem fér egyetlen reflektor fénykörébe. Második, harmadik sirül hozzá. Farmánt és hasmánt háj, rojtos kendőbe tekerve. További rétegek a bordó selyeming alatt, madárlábként váj beléjük a nadrágtartó. Nem zekét visel: kétsoros polgári zakót, mely a potrohon zsákszerűen bugyorodik. Elöl szétfeszül. Gallérijában félárbon bőr nyakravaló. S a fej, a fej micsoda is? Sajtszínű táskák egymáshoz ragasztva. Parányi, irigy ragadozószem. Karvalyorr. Foszlott hajú homlok, oldalt, hátul bohóc-fürtök. Sértett harcsaszáj. Nyílik. A közönség kéjmoraja: „El Chaquetón, el gitanillo rubio!” A száj lélegzetet vesz, elszívja a térről a levegőt. Maria Barbara csípőre vágja jobb kezét, baljával szoknyáját emeli, úgy tipeg felé. Hármás gitárfutam. Húgunk felpolcolt melle elcsörtet a karvalyorr alatt. Ez a jel. Felhangzik a gömbember dala: „Mégmáasztaja légy a szemed bogarát...” „Ajde, holé”, uszítja Anuncia és Aurora, s tapsolnak hozzá a fényszóró rájuk forduló sugarában. Dekoltáltak.

Elbeszélő módban nehéz úgy kitartani a hangot, ahogy a Chaquetón teszi. Végül mégiscsak elejti. A lélegzetvételt kihasználva leütöm a dobogón a rumbaütemet. Pisszegés. A gömbember táskaarca felduzzad. Fújna, de rázendítünk: „Szól a bangó.” Hatan ritmusban vagyunk, Felipe is utolér. Hiába tesz úgy a gömbember, mintha nem hallaná: heten kontrázzuk. Nevetés, szitkozódás a nézőtérén, mindenki felénk fordul. Maria Barbara a deszkákhoz verdesi túsarkát, próbálja a fejeket visszafordítani. A Chaquetón is elkezd dobogni. Ropogtat, durrogtat, pattogtat. Int a gitárosoknak, akik nekiesnek hangszerüknek, és pengetik és paskolják. Gyorsuló gépfegyveregyeleg, melyet bangóval bombáznak. Azt akarjuk, legyenek a nézők bálanyák és bálapak, örködjének a szeméremre. Maria Barbara combig rántja szoknyáját, mutatja, hogy elég nagy, nem kell örködni rá. De elpirul. A Chaquetón sárgul, magasba fúvódik, s szinte léggömbemberként ereszti meg felénk: „Mégmáasztaja majd a légy a szemetek bogarát...” Vasvillatekintetünk beléfúródik, alább kell szállnia. Kicsit be is horpad. „Látunk, cigány”, veti közbe játékosan Manuel, s vállára ültet: lássa a Gonosz, hogy én is látom, hogy nem fog rajtunk a bogár, hogy szól a „bangó”, és hogy és hogy és hogy. A Chaquetón megriszálja zakóját, és csúsztatva kiaprózik a dobogó szélére. Türem-

kedik. Dalmahodik. Ruházásra ruházkodik, ingében jár-kel a zsír. Ránk énekel. Bangóval kivédjük. Álljuk. Anuncia és Aurora feje fölé kapja kezét, és élesen, fémesen, beléndekesen tapsol. Arcadio elzöldül, ajkára lila nyál csordul, de a rumbaütemből nem esik ki. Fenekedünk: „Szorulsz, ugye, bugyirossza! Ebadta gömbember!” Integtek a lányoknak, húzódjanak fedezékbe. Láncos bangóval lövünk rá. Nyekken. Roggyant. Kidobja farát, és arabeszket bokázik. Alázkodva belénk énekel. Csiripelése mézédés: ránk ömlik, beleragadunk. Carramba! Gumiarábikum, szultánkenyér, bülbülrózsák szaga. Légycsapót emel szemünk bogarára. Dülledten forgatjuk, berregünk. Ernyedünk. Ő is ernyed. Túlméretezte a szirupot. Maria Barbara alél és csücsörít. Anuncia és Aurora tétlenül lófrál. Égítést az Alhambrában. Holdpont.

Előny a gömbembernél. Galócvagyorral leszámolni készül. „Tirititi tátitiré!” Gerjeszti magát. „Titiriti tátitirá!” Karvalyorrát úgy emeli, mintha hórihorgas volna, harszászójából denevérsereget kerget ki a kolbászszagú népség fölé: szárnyak, tenyerek egyszerre kezdenek verdesni. Anuncia és Aurora felzárkózik mögéje, középen Maria Barbara: hat bokán, hat igéző lábszáron hintáztatnak kígyózó csípőt, kívánatos nyakat, kibírhatatlan dekoltázst. Faruk van, combjuk van, válluk selyemben feszül: páráznak a mi húgaink, ahogy ropni kezdik az alávaló zsírtömeg körül, ki vigyázba meredett, csak pattintó ujjai vezérlik háremét. Buják a mi húgaink, azt se tudjuk, hová legyünk a szégyentől, gyötör a szoknyák alól hozzánk is átcsapó testi melegség. A közönség fejébe száll a vér, biztatja a Chaquetónt, hogy biztassa őket, de biztat minket is, hogy ne hagyjuk magunkat. Jesus Maria szentséggel, Arcadio elvörösödve slicce elé tartja kezét, Felipe zavarában óráját húzza fel. Elkerülhetetlen Manuel heves visszavágása: sarkát a dobogóhoz verdesi, mint aki pondrót tipor el, mire Alejo és Carlos is felpattan toporzékolva. „Ki a bangóval”, kurjantom, de még Felipét sem sikerül megelőznöm. Rakja ő is egyetemben Arcadióval és Jesus Mariával, akin ünnepi divatnyakkendőt pillantok meg. Patkós csizmánk háborogva jár ide, jár oda, már az enyém sem kivétel. Sliccünk elé tartjuk kezünket, csikorgatjuk fogunkat: ki a legény a gáton? Mutatja a gömbember, hogy neki áll feljebb. Ahelyett, hogy slicce elé tartaná kezét, zakóját kigombolja, s hüvelykjével csúzlígumiként kinyújtja a nadrágtartó szárát. Óriás lövedék módjára emelkedik a kavargó szoknyák felhőtengeréből. Húgaink révülten trappolnak, szemérmüket visongatva a dalnok alá himbálják, páráznak a reflektorfényben, mi meg fulladozunk. „Hopp, Chaquetón, üsd, vágd!”

S a Don Diegótól elfajzott ribancok biztatására a gömbember kilövi magát: holdvilágként kérkedik megbabonázott táncsoportunk fölött. Még nekem is lágyul az agyam attól, hogy most övé a város, a szerep és a dicsőség, miközben Don Diego kismizve, kulcsra zárva, ájultan van, én meg hoppon. Hiába bandzsítok a lányok felé, kik kéjesen feléje nyújtóznak, ettől sem keményedem, s fivéreim is mind megpuhultak, vonszolják térdüket, csiszi-csosz. Mamuszosok, konyatüskék vagyunk, bangónk néma és zsugorodott. A Chaquetón kiáltásától viszont megcsikordulnak az égbolt eresztékei. Most jön ki a farbával: pokolból húzza elő, mennyekből csap le vele. Soha még ilyen eszelősen nem eresztette meg a hangját. Jön a gyomra mélyéből, tüdejéből, végbeléből egyszerre. Torkába felszívja heregolyóit, melyek ott megszorulnak: ettől még gyászosabb a dala, még falrengetőbb. Visszhangot ver a házakon, forgószélként hurkolódik dobogónk köré. Felborítja a rumbazenekart. Ostoroz, agyabugyál, a szó szoros értelmében széténekel. Jesus Mariának leszakad a divatnyakkendője – ezt látom még, s bukfencezem a többiekkel a kerti székek közé.

Arra ocsúdok, hogy a közönség kórusban számol. A Chaquetón utolsót cifráz a ref-

réen: „Megmáasztaja légy a szemetek bogaráá – ááá –jájájáá – jájáááát...” Összhúrba lép a gitáros, húgaink csücsörítenek, ő babérlevelet majszol, és feszítve lépdél emelvényünkön. Megbotlik Felipe elhullajtott bangójában. Lerúgja, de Carlos rüszttel visszarúgja. Hasfalába talál, a hang középpontjába. Nyekkenés. A bajnok kétrétbe hajolva, derekáról a rojtos kendő lecsavarodva. Felipe rohan fel magánkívül, hogy visszaszerezze bangóját, melyet a zsíros ujjak elkínzottan szorongatnak. Mögötte Manuel, Alejo és Carlos kisegítő osztaga. Rángatják, s hogy nem adja, oda-odasújtanak a maguk bangójával. Bosszúbangó, brutálbangó, banzájbangó. Lepattan a zakó gombja, a ruhadarab ormóttlanul gyűrődik, hasadozik. Végre feltápászkodik a rumbatökös. Rákiáltok, hogy rázza. Fivérem már a bordó inget szabdalják ollóbangóval. Húgaink szeppenten lesimítják szoknyájukat. Levegőért kapkod a harcsaszáj, rongyaiban a test savót izzad, de Felipe bangóját nem ereszti. Arcadio álmatagon ritmizál: „A bangót, a bangót szorítsd kebeledhez, ha jó a halál.” A Chaquetón már csak zsugorodó földgömbember, kérges, kisírt ábrázatával lábunknál hever. Húgaink félmeztelen mellükre fekete csipkét terítenek, s integetnek, hogy sötétben akarnak maradni. Ekkor, a fényszórók kereszttüzeiben, gyors, rituális borotvabangóval lefejem róla a fekete pantallót. Nem marad más rajta, mint a magas szárú cipő és egy piros szuszpenzor. Kénytelen Felipének is visszaadni, ami Felipéé. Túl későn. Nem hagyjuk sikamlós tócsát eresztetni, móresre tanítjuk. Jön a rumbazenekar, fújják a fúvósok, tököli a rumbatökös. Bűnbakugrásokra kényszerül könnyűzene-kísérettel. Ahányszor elbődülne, túlharsogjuk, egybehangolt basszusunkkal lökdössük, és sorfalat állunk, hogy húgaink ne láthassák, mert ők is visszatérnek hozzánk pirulva és zokogva. De nemcsak engesztelőbe jönnek. Hátunk mögött Anuncia, Aurora és Maria Barbara ajkán szopránbangó csendül, vagyis inkább bingó, s egymásra talált penziónk arkangyalok tüzes kardjával, szeráfok kis karakán szárnyával űzi a kárhozatos gömbembert. Csoda-e hát, ha lebukik a dobogóról, és jajongva elszelel a városba? Ki bingó-bangóztuk a Gabriel Miro térről, mely felett a kolbászfüstön át előbukkan az igazi holdvilág, és emlékeztet Don Diego malasztos szolgálatára.

Nem várjuk meg, hogy a népség-katonaság is befejezze a kiszámolást. Hátravan a kaputtbangó, ezzel fogjuk leírni. Veszekedett falkaként iramodunk nyomába, táguló orrlükünk tüzet lövell, agyarunk sárgán, s amennyiben lányok is vagyunk, körmünk lakkozva, hegyesen előremered. El-elvakkantjuk magunkat, tajtékunk fröcsög a változó városképre, horpaszunk szőre kíméletlenül selymes. De a sikátor, ahová a nyüzött vad bevette magát, olyan szűk, hogy minduntalan egymásba ütközünk. Arcadio el is tenyerel, mert a tetők fölé bámult, az ezüstben úszó feketeségre, s nem a varacsok úttestre. Nadrágszára átítatódott kanálislével. Lekuporodva legyűri, nyalogatja a horzsolást, igen helyénvalóan – még én oktattam ki a tetanuszveszély esetén teendőkre. Csakhogy nem adhatunk előnyt a menekülőnek. Kurrogásomra kettős libasorba rendeződünk mi fiúk, közrevéve a lányok hárpiahármasát. Magára hagyjuk Arcadiót, aki térdét szorítja kebeléhez, hogy ne jöjjön a halál. Járóralakzatunk most már akadálytalanul törhet utat az árnyékban, ki a sikátor végébe, ahonnan balra másik sikátor vezet, merőleges betekintést nyújtva a holdnak. Valamennyien elfehéredünk, szűrt visszfényünk ebben az éjjeli órában nem evilági hivatástudattal tölt el, meszes kezünkkel tépdessük az alacsony falakhoz lapuló homályt, s ujjaink csontosan végigkopogtatják az ereszek cserepeit. Itt is, ott is bezárulnak a késői levegőzésre tárt spaléták, a házsor pusztá folyosóvá dermed, melyen rohamlépéseink át is dübörögnének már, ha nem torpantana meg a kopogtatásra mintegy válaszként pendülő gitárszó.

Alejo és Carlos nem fékez idejében, tiplis cipőjük rám tipor, s én felsikoltok. De mi az én patkányvinnyogásom az ő gyehehnából szakadó jajához képest! Nyög valahol a közelben a gömbember, zúzott tohonyaként hullószáját távva. Az életét adja ki zsi-gerestül, pacalostul, véresen pattannak meg ökölnyi hörgőcskéi. Eleshetett menekülés közben, s állapota percről percre romlik. Bizonyára hátán fekszik, kicsit sikerül még felkönyökölnie, és gitárját szorítja kebeléhez. „Árva”, mondja megrendülten Carlos; „szegény”, feleli legörbülő szájszéllel Alejo. S nem én vagyok az árva meg a szegény! Helyesbíteni azonban képtelen vagyok a hasogató fájdalom miatt, s visszatartani sem tudom őket. Ennek a két öklelődző, harsány labdarúgónak sportszívére mehetett ellenünk nyomora. Kiválnak őrzáratunkból, úgymond „végső tiszteletadás-ra”, és sompolyognak el jobbra, holott szerintem inkább balra készül megválni a lélek a dugájába dőlt csendháborítótól.

Sántikálva vezetem megcsappant osztagunkat sikátorról sikátorra, amerről szerintünk a nyögések hangzanak. Hovatovább magasabb házak sorakoznak, melyek között mi törpülünk, főleg én, hozzájuk viszonyítva. A Calle de la Cava Baja olyan mély, s az árnyékok olyan tömények, hogy a felszínükön imbolygó holdat alulról akár Don Diego világtalan ábrázatának is vélhetnénk. Persze a hangulat sem az igazi: nem könnyű belelegezni a sötétséget, nem jó a bomlott fulladozást hallgatni. S a Calle del Almendro és a Calle San Bruno keresztezéséhez érve az öklelőroham hirtelen megcsuklik: megroppanhatott a gége porcogója. Hiába hallgatózunk, újabb roham nem jön. „No, ennek megvirradt”, motyogja Felipe idegesítő pontatlansággal, hiszen még csak éjfél lesz. Kiigazítom: „Megmásztaja légy a szeme bogarát...” Kárörvendően utánzom a hanglejtést, s várom, hogy andalúz hévvel legközelebbi hozzátartozóim kórusban felerősítsék. Kínos csend. Előéneklésem, melyet megismétlek, gyászos bugyborgással ereszkedik a homály ciszternájába. Siralomvölgy lejtőjén toporgunk, pattognak a hűlő tetőcserepek, ravatalszag csap ki a téglákból, s fent a dombon megszólal a San Isidro-katedrális lélekharangja. Érzem, hogy félnek, félek félelmüktől. Ahogy vége a kongatásnak, Manuel fütyörészni kezd, Anuncia és Aurora ujjai között pedig megjelenik a rózsafüzér. Maria Barbara összeség velük, ahogyan akkor szokta, mikor Don Diego etetése után visszavonulnak ájtatoskodni, és fehérneműsen, kibontott hajjal lapozgatnak az imakönyben. Ezúttal is rögtön kizárnak minket férfiakat, bejelentve, hogy felmennek a San Isidro kápolnájába gyertyát gyújtani a lelki üdvéért. Anuncia a nálam levő közkasszából elkér a persely számára. Nehéz szívvel kiguberálok neki három durost: bajos volna megtagadnom, nincs mellettem a közhangulat.

Egyáltalán ki van még mellettem és mi célból? Horgadva bandukolunk odébb, beberugdosva a lámpák fénykörébe néhány utunkban heverő árnyékkupacot. A Plaza de Puerta Cerrada környékén ugyanis már működik a közvilágítás, s az óváros címeres homlokzatai között Manuel fütyörészése korhelyesen hangzik. Rendreutasítom, abba is hagyja, de ez még korántsem engedelmesség. Egyre laposabban pislog a Calle de Cuchilleros mulatói felé, s az egyik felmuskáltlizott ajtajú flamencobár ajtaja előtt kihívóan megveti lábát.

„Tort fogunk ülni.”

„Nem léphetsz ki a keretből.”

„Kussolj, te töpörtyű, mert behúzok egyet.”

Jesus Maria mögé bújok. Az elszabadult Manuel most Felipét kapacitálja: „Gyere velem, korán van még”, s karon ragadva szerencsétlen, időzavarban szenvedő test-

véremet, a vérmes lakli behatol vele a kocsmatötelékektől nyüzsgő barlangba, melynek falain a borgőzön és szivarfüstön át, kitömött bikafejeket látok egy pillanatra. Látok bőr ivótömlőket és színes banderillákat is, meg cifra legyezőket, de szó sem lehet arról, hogy ezeket most részletezzem. Manuelről ezentúl leveszem a kezem, és punktum.

Fondorkodhatnak köröttünk Madrid árnyai, mi ketten hűséggel megtérünk a penzióba. Hogy könnyebben nyújthassam a lépést, a vásárcsarnok körül elhullajtott és rögtön rothadásnak induló padlizsánok között a lerongyolódott Jesus Maria nyakába akasztom a kaputtbangót: van, olyan szép és haszontalan, mint a meg nem vásárolt divatnyakkendő. Alkalmadtán majd kidobom a keretből. Mert nincs kétségem afelől, hogy a hivatlan dalár csupán ideig-óráig szórta szét együttesünket. A többiek is tútesznek érzelmeik zürzavarán: visszajönnek, ha másért nem, hogy görbe szemmel méregessék Don Diego kiváltságos Gomezét. Engem, aki félbemaradt vázlatát az ő jóváhagyásával napról napra életre hívom. Amíg az eltaplósodott mester végleg le nem csukja amúgy is használhatatlan szemét, addig a törpében az erő. Etetni kell hát minél előbb. A Mercado kivilágított órája éjfelet mutat, s az ő gyomrát még mindig a le nem nyelt tintahalak vágyképzete csikarja! Feneketlen tárnákból jön a korgás: az aggcsont már földhöz verdesi magát, ettől még jobban fáj neki, körmét nyakába vájja, vicsorít, nyálát frecsegteti, tócsát ereszt maga alá, és habosra paskolja, kigombolja művészkezeit, letolja fekete bársonybricseszét, horkant, zihál, lábujját rémes erőfeszítéssel lecsavarja, vinnyogva rázza, nem tudja visszacsavarni, hátulról sem sikerül mellbe bokszolnia magát, marad a nyikkanás, nyefegés, nyanyogás, fetrengés a gyötrelemben, vihogás sincsen, helyette rögtön rajzszögekre ülés következik fészkelődés nélkül, torka körül beéri közönséges csomóval, ezt is elvétí háromszor, de aztán szederjes nyelvét kilógatja, se vége, se hossza a nyelvnek, iszonyatos, sürgősen el kell vágni. Nem a nyelvet, a nyakraalót – összevissza keverem a szavakat, annyira beleélem magam Don Diego halálába.

Jesus Maria is áruló, ő kezdte az egészet. Most mégis örülök, hogy elkísér: megszthatjuk az elsősegélyt. Míg ő lent a konyhában gyorsan összezsap egy rántottát, én felrohanok, és mesterséges légzéssel űzöm ki a belső részekhez férközött sötétséget. Már az Arenalon vágunk át. Seholy egy jármű, a sárga forgalmi lámpák nekünk adnak vészjeleket. Nincs veszteni való másodperc, s őrlítő, hogy a műterem ajtaja változatlanul zárva. Gyorsan a padlásra, ahonnan hajdan lógózkodva lestem az alkotót, mikor még a vázlatokon dolgozott. Hurkot kötök bokámra, ereszkedem az ablak keretéhez. Átellenből a holdfény minden részletet kirajzol. Don Diego meghitt bőr karosszékeiben szupézik. A Chaquetón eteti áttetszőn remegő tintahalakkal, melyek puffók testecskéit ezek szerint felmelegítette. Élvetegen emelkedik a szarvívűre pedert bajusz, csettint a szederjesnek vélt nyelv, jegelt borral keveri a falatot. És körös-körül ott áll szedett-vedetten, de kicsattanó pozsgákkal, aki csak elmaradt mellőlem. Húgaim fehérneműben, fésületlenül, Alejo és Carlos edzőgatyában, Manuel és Felipe kaptatosan egymás képébe röhögve, és Arcadio – bizony, Arcadio – gitárt tart pengetésre készen. Tompa dörrenés rázza meg a penziót. Felrobbanhatott a kaputtbangó: Jesus Maria bizonyára cafatokban. A zajra az aggastyán ezüst sörénye megrezdül; úgy rémlik, jelt ad. Etetője bizalmasan orcán csapja a szalvétával, aztán úgy, ahogy van, piros szuszpenzorban és magas szárú, fekete cipőben, haját kackiásan rengetve flamencót kezd el járni. „Tirititi tátitiré”, így gerjeszti magát, s a palettákon összeverődnek az ecsetek. „Titiriti tátitirá”, ekhözza a felizgult közösség fémes tapsolások-

kal. Beperdül a mennyezet roppant ventilátora, lepkezik a szeletelő legyezők között. Háznagyunk rég kihűlt szemgolyói megvilágosodva követik a mozgóképet: valósággal könnyeznek gyönyörükben. S repedezve a kővé vált száj is felfeszül, pincebaszus visszhangzik belőle: „Holé!” Két karját hívogatón kitarja, s a táncos parányi ragadozószemével, bohócfürtjeivel közéjük szökik. Don Diego a gömbembert szorítja kebeléhez. Mellette a padlón új rendbe rakva színpróbák, tervek, rajzolatok. Nem bírom tovább. Lógok a holdvilágban, arcom az üveghez tapad, s a magasból a mélység árnyai felé jajongom, hogy megmáasztaja légy a szeme bogarát...

Fodor András

AMIT MA NEHÉZ MEGÉRTENI...

Benyhe Jánosnak

Mikor metszón-önérzetes
védekezését visszakaszabolták,
s minden mellette szóló érvet
gúnyosan megtapostak,
a halmazati bűnre ráadásul
megvillogatták még a kegyelemdőfést:
– Ő volt a szentségtelen, ő, ki
a társalgóba lépve
(hol illő megadással
hallgatták épp az áruló bitangok
ítélkező perét)
pimasz-profánul elcsavarta
a rádió gombját, mivel
a másik étersávon
művészelemeket akart hallgatni...

Tudta,

nem ő a tettes, tudták
a tanúk is körül, hogy igazából
ki a gyanúsított merénylő.
De a terem úgy forrt, úgy tele volt
a stigmatizálók nyilaival,
padlótól mennyezetig úgy
foszforeszkált az izzó gyűlölet,
hogy amit ma nehéz megérteni utólag,
túrta a szájalmas-hazug
botránkozást,
nem látta értelmét,